

Slovenska Gospodinja

«Slovenska Gospodinja» izhaja
prvo soboto vsakega meseca kot
priloga „Našemu Listu“

Leto I.

V Ljubljani, 7. prosinca 1905. -

Št. 1.

Uredništvo «Slovenske Go-
spodinje» je v Ljubljani, Mestni
▲ ▲ ▲ trg Štev. 17 ▲ ▲ ▲

Slovenska mati in gospodinja.

Narodni pregovor pravi, da podpira žena v hiši tri ogle, mož pa samo enega. Žena, ki je dobra gospodinja in mati, je torej sreča vsake rodbine in steber človeške družbe. Hišo pa more podpirati res le močan in neomajen steber, ne pa morda količek, ki se nagiblje zdaj na to, zdaj na ono stran in ki se zlomi ob najmanjši teži. Tako more biti tudi le modra, poštena, izobražena žena resnična opora gospodarstva in dobra mati. Le če je žena vztrajna, resna, zadostno izomikana in izkušena, je možno reči, da je njeno dostojanstvo nad vsemi dostojanstvi tega sveta.

Žena, ki je torej dobra gospodinja in dobra mati, je več vredna kakor še tako velika krasotica in bogatinka brez omike in brez srca.

Prava mati zmore pri otrocih več nego sto profesorjev. Otrok, ki ni deležen modrega nadzorstva dobre, pametne matere, je izgubil mnogo, mnogo več kakor mu morejo dati vse najvišje šole sveta. In že Ciceron je dejal, da bi ne bil brez dobre matere po umu in srcu nikdar velik in slaven. Dobra mati lahko že v najnežnejši mladosti otroka vpliva na njegov razum in značaj, na ves njegov poznejši razvoj, na njegovo srce. Vcepi mu takorekoč že z maternim mlekom predvsem ljubezen do svojega naroda in polagoma živo zanimanje za vse, kar smo Slovenci imeli kdaj svojega, kar imamo in za kar se nam je boriti še danes, da ostane naše in se okrepi in pomnoži. Spoštovati sebe, svoj rod, svojo domovino, svoj jezik mora znati predvsem mati sama, potem bo znala tudi naučiti svoje otroke, da bodo zvesti njej in narodu!

Sicer je res, da je naš narod maloštevilen, naša zgodovina majhna, uborna in malo znana. Junake in junakinje, ki bi nas navduševali, imamo kvečjemu — v pravljičah in pripovedkah, saj smo bili vedno le pri-

Mama, še . . . !

vesek drugim in nikdar samostojni gospodje. Junakov nimamo v zgodovini, a junak je bil ves naš narod, da ni poginil že pred stoletji, ko so besneli preko njegove domovine viharji turških vojsk in da ni izginil s površja zemlje, dasi ga davijo in uničujejo veliki narodi Nemcev, Italijanov in Madjarov . . . Toda če je naša domovina tudi majhna in ubožna, pa je vendar naša in naših dedov, ki so jo ljubili kot najsvetejše imetje in so jo izročili nam, da jo branimo, čuvamo in bogatimo. V sveti oporoki naših pradedov je zapisano, da nam je voditi dalje vztrajno in junaško borbo za svoje pravice, za svoj jezik.

In premnoge slovenske matere se niti ne zavedajo, kako velika je njih naloga v tem oziru, kako hvaležno je polje, ki ga imajo obdelavati... Kakoršne matere, tak narod. V maternih rokah počiva usoda naroda. Materna vzgoja je temelj društvenemu in nrvstvenemu zdravju naroda. Zato bi se moral širiti od juga do severa vedno in vedno klic:

Slovenske matere, dajte nam krepkih, samozavestnih, blagih sinov ter treznih, naobraženih in samostojnih hčerk! Vzgajajte resne in delavne rodoljube! Vcepite v srca svojih otrok predvsem ljubezen do svojega: do slovenskega jezika, ki je lep in bogat, do krasnih domačih krajev, ki se jim divijo Rusi, Francozi, Nemci, Italijani..., do slovenskega slovstva in umetnosti, ki nikakor nista tako uborni, ničevni in slabi, kakor trdijo to zavistni tujci in celo s slabo prikrito zavistnostjo nekateri »rodoljubni« domačini brez narodnega ponosa! Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti! In največji greh Slovencev je medsebojna zavist, medsebojna ljubosumnost in medsebojno poniževanje! Menda je slovenski podedovani greh, da koljemo, bijemo in ponižujemo Slovenci najrajši in najstrastnejše drug drugega, da ne priznavamo drug drugemu ničesar ter da svojemu bratu manjšamo kolikor možno njegove zasluge. Ta slabost nam je škodovala več kot vsi naši narodni sovražniki skupaj! V tem svojem ostudnem narodnem grehu smo naravnost samomorilski! Slovenska literatura, slovensko slikarstvo, kiparstvo, slovensko znanstvo, slovensko časopisje, slovenski obrtni pridelki — skratka, vse, kar je slovenskega, ni vredno nič! Le, kar je tujega, to nas mika, to se nam dozdeva dobro in imenitno, to uživa našo pozornost, dočim svoje — preziramo in ubijamo! Koliko svojih talentov so ubili Slovenci sami! Koliko domačih izvrstnih in poštenih podjetnikov, trgovcev in obrtnikov so umorili Slovenci s svojo škodoželjnostjo! Ne le, da se mnogi rojaki ne zavedajo svoje narodnosti, pobirajo celó stopinje za tujimi narodi, hvalisajo in govoré le tuje, neslovanske jezike, čitajo edinole tuje knjige, kupujejo le tuje umetne izdelke, nosijo tuje mode, podpirajo s svojim vplivom in denarjem le tuje, nam sovražne trgovine in obrtovalnice. Ni ga naroda, ki bi bil grešil proti sebi samemu toliko, kakor naš slovenski! Drugi narodi povzdigujejo sami sebe v nebo ter delajo zase in za svoje duševne in obrtne produkte silno reklamo; pojó himne vsemu, kar je njihovega, četudi je slabše kot naše, — mi pa iščemo z zlobno kritičnostjo najtanjši pezdircék v očesu svojega rojaka, da ga potem ponižamo in sramotimo na ves glas pred celim svetom!

Če morimo na ta način svoj lastni ugled, kako moremo potem zahtevati, da bi nas spoštovali sovražniki in nam dali vedno več kulturnih, gospodarskih in političnih pravic? Če je naš jezik grd, naša književnost nič, naša umetnost smešna, naša domovina beraška in naš narod barbarski, — kako moremo

potem zahtevati slovensko univerzo?! Divjaki vendar ne rabijo vseučilišča!

Toda s tem ne pobijam kritike sploh. Brez kritike, ki pa mora biti poštena, ni napredka; a kritiki morajo poznati svet in svetovno kulturo ter morajo primerjati objektivno naša dela s tujimi.

Seveda se uči vsak mali od velikega, mladi od starega! Toda, Slovenke, ne pozabimo pri tem hlastanju po drugem na svoje in zavedajmo se, da smo vzlic vsem nasprotnikom in bojem dosegli vendarle primeroma visoko kulturno in tudi že gospodarsko stališče! Nič več ne živimo v onem času, ko je vladala v naši domovini grobna tišina, ko se je skrival naš jezik kakor pepelka za vaškimi ognjišči... Noben narod — tako majhen kot naš — ni napredoval v zadnjih petdesetih letih na kulturnem polju tako znamenito kakor naš mali in zatirani slovenski narod! In na to smo lahko ponosni pred vsem svetom!

Obračam se torej do slovenskih mater in gospodinj, naj začno delovati na to, da se dvigne naš narod v svoji narodni samozavesti. Ne pomagajmo sovražniku brusiti mečev, s katerimi umori našo narodnost! Ne množimo sovražnikovega kapitala, ki ubija naše gospodarstvo! Ne podpirajmo ošabnosti tujcev, ki nas le izkoriščajo in z zaničevanjem izmozgavajo! Svoji k svojim! jim kličem. Spoštujmo, podpirajmo, ljubimo sami sebe, potem si priborimo ugled tudi med tujci in predvsem pri nam nenaklonjenih vladah! Naši sovražniki zametajo in zaničujejo, preganjajo in uničujejo vse, kar je naše! Posnemajmo jih in prezirajmo vse, kar ni našega in iščimo, kar imamo sami v boljši obliki ter cenejše in zdravejše! Podpirajmo svoje trgovce in obrtnike, ki nam postrezajo z vsem, kar zahtevamo, ki so poštenejši v cenah in reelnejši v blagu! Govorimo povsod in vedno le svoj materinski jezik ter obračajmo brezobzirno hrbet vsaki trgovini, vsaki gostilni in vsakemu hôtelu, kjer nočejo govoriti z nami slovensko! Pošiljajmo svoje otroke le v slovenske šole, zahtevajmo — slovenskih učiteljev in slovenskih uradnikov! Ne sprejemajmo nikakega nemškega uradnega dopisa, nego zahtevajmo odločno le slovenske rešitve! Država rabi naš denar, rabi našo duševno in gmotno podporo, rabi moči naših sinov in naših mož, zato učimo državo, da spoštuje jezik, ki ga govorimo me, slovenske matere in gospodinje!

Slovenske matere in gospodinje! Kažimo se povsod zavedne rodoljubke, potem bodo imeli tudi naši sinovi, bratje in možje smelejše čelo v boju za vsakdanski kruh in v borbi proti sovražnim elementom! Podpirajmo jim resnično tri ogle hiše, da bodo oni mogli uspešnejše voditi konkurenčni boj za čast in prospeh naše rodbine in naše ljube slovenske domovine! Bodimo jim tovarišice, polne poguma in odločnosti, ne pa puhle igračice, ki svoje može le zavirajo in uničujejo!

Minka Vasčeva.

Naš program.

Dred Vami leži prva številka »Slovenske Gospodinje«, lista, ki hoče biti našim gospodinjam zabavnik in svetovalec. Naš mesečnik se namerava baviti v prvi vrsti z gospodinjstvom. Prinašal bo tedaj posebno članke, spadajoče v delokrog gospodinje, kuharice in vzgojiteljice ter bo odgovarjal tudi na vsa, od slovenskih gospodinj in mater stavljena, v njih stroko spadajoča vprašanja. Pridobili smo že več dobrih in v praktičnem življenju izkušenih sotrudnic in sotrudnikov, ki nas bodo zalagali s članki iz gospodinjstva in materinstva. Poleg tega pa bomo gojili tudi leposlovje in razno koristno berilo ter prinašali vesti o ženskem društvenem delovanju pri nas in o uspehih ženstva sploh; seznanjali bomo Slovenke z životopisi znamenitih žen in priobčevali tuptam tudi slike iz ženskega sveta. Končno bo opozarjal list naše gospodinje na domače izdelke in jim priporočal domača podjetja.

»Slovenska Gospodinja« bo izhajala mesečno v predležeči obliki in obširnosti kot priloga »Našemu Listu«, a dobival ga bo vsakdo **na zahtevo** in sicer **brezplačno**.

Kakor je razvidno, smo se lotili težke naloge, ki nas bo stala mnogo gmotnih žrtev kakor tudi truda. In da ne bo to zaman, da si pridobi list splošno priznanje in vseobčo priljubljenost, se obračamo do vseh cenjenih pisateljev in pisateljic ter do slovenskih gospodinj, do vseh slovenskih domoljubkinj in domoljubov s prošnjo, naj razširjajo in priporočajo naš list, naj nas podpirajo v našem stremljenju s prispevki in dopisi za »Slovensko Gospodinja« porabne vsebine. Posebno nam bodo ugajale krajše povesti in črtice, drobne pesmi in poljudno pisani članki, ki so zanimivi slovenskim materam in gospodinjam. Dobrodošle bodo tudi humoreske, smešnice, uganke i. t. d. Najbolj pa nam bo ustrezno s kratkimi razpravami, ki bodo koristne našemu inteligentnemu ženstvu.

»Slovenska Gospodinja« mora postati glasilo vsega našega ženstva, glasilo naših mater, gospodinj, vzgojiteljic, učiteljic, uradnic in sploh vseh onih, ki so izrekle že čestokrat željo, da nam je treba zopet slovenskega ženskega lista. »Slovenska Gospodinja« bo stremila torej za tem, da si pridobi naklonjenost in zanimanje vsega našega ženstva.

Zatorej prosimo vse, ki imajo veselje in voljo, podpirati nas, naj žrtvujejo nekoliko prostih uric našemu listu ter naj nam pomorejo s sodelovanjem, da nam bo mogoče vsestransko zadostiti naloženi si nalogi in dolžnosti.

Uredništvo.

Dve osodi.

Ko odšel je kralj na vojno,
so igrale trombe zlate,
spremljale ga vojne jate
radostne tja k zmagi slavni.

A ko hitel Jašek v boj je,
gaj zeleni mu vršel je;
tužno polje je šumelo,
žalno pesem njemu pelo.

V boju kroglje so žvižgale,
trumam hrabrim smrt zadale,
kralji hrabro so se bili
kmetje zanje kri so lili.

Prapori tam plapolali,
križi v boju lesketali,
padel Jašek na bojišču,
kralj na grad se vračal v blišču...

Tam odpro se mestna vrata,
jih obseva zarja zlata
in pojo zvonovi glasni
in done v daljavi jasni.

Jašku pa so grób skopali,
v črno zemljo so ga djali,
gaj vršel je, zvonček pel je,
tužno v daljo tja šumel je.

Marya Konopnicka.

Moj mož.

(Božična povest.)

Dnocoj je sveti večer. Po slovenskih hišah prepevajo otročiči in matere pred razsvetljenimi jaslicami, skozi okna tujcev pa žaré lučice božičnih drevesc.

Nekaka tiha blaženost in poezija počiva na vseh srečnih domih... In spomini na mladost se vsiljujejo tega večera posebno močno, spomini, polni trpljenja in sladkosti, ki pa se zlivajo nocoj v en sam čut zadovoljstva.

Naj vam povem torej še jaz nocoj svojo povest, priprosto, vsakdanjo, a resnično...

Mnogo sem se trudila in veliko sem trpela zanj, ki je danes moj ljubljeni mož in vesten oče najine dece.

Dekle, ki je staro čez 20 let, že ni več mlada devica. V postu že kažejo za njo in na pustni torek ji privlečejo ploh pred prag in postavijo ji slamnatega moža pred okno.

Drugim se zdi to sramotno, meni se ni zdelo tako. Molčé sem prenašala vsa taka poniževanja, ki so izhajala od domačih in sosednjih fantov, za kojih snubitve nisem marala.

Oče in mati in sorodniki so mi prigovarjali, naj se omožim, ker imam tako lepe prilike, — a nisem jih slušala. Izgovarjala sem se, da je še čas in da še nisem tako stara, da bi se mudilo.

Nihče pa ni vedel, zakaj se branim možitve. Da, da! Vedelo je le moje srce, ki sem v njem hranila ljubezen njemu, ki je bil vzor vseh mladeničev, ubogemu Ivanu.

Ivan je bil edini sin Božičkove Lize, ki je imela svojo hišico in malo posestvo na Slavinjah. Njen mož je bajé v Ameriki ponesrečil, ko so predrzni roparji ustavili in oplenili vlak Pacifične železnice. Bil je uslužbenec te železnice in je izginil za časa tega napada. Ker je bil vlak zdrčal v globoko reko, se je smatralo, da so vsi pogrešanci našli smrt v deročih valovih.

Železniška družba je izplačala vdovi neko odpravnino po možu, nakar se je Liza odpravila v svojo domovino z edinim sinom Ivanom.

Liza je bila čedna ženska, močne postave in prav prijaznega vedenja.

Živela je zase in za svojega edinca ter vestno opravljala vse posvetne in cerkvene dolžnosti, kakor je to že navada slovenskemu ljudstvu. Govorilo se je, da Liza ni brez denarja, vendar ni nihče vedel, koliko premore.

Snubili so jo nekateri starejši fantje in vdovci, a ona je mirno odklanjala njih ponudbe, češ, da je zanj dovolj skrbi in truda za to malo družinico, kolikor je je.

Sin Ivan je bil krepak in čeden dečko. Vstopil je v službo k nam ter pomagal mojemu očetu v trgovini in gostilni.

V kratkem času se je toliko izuril, da je prav dobro opravljal ves trgovski posel pri nas na kmetih.

Jaz sem bila tista leta v mestu v šoli in sem le ob počitnicah videla Ivana. Ker so ga stariši radi imeli, imela sem ga tudi jaz prav zelo rada. On je bil naš in vseč nam je bila njegova delavnost, potrpežljivost in dostojno in mirno vedenje. Ivan je bil tudi zelo varčen, ker ni poznal potratnih navad sedanje mladine. Precejšnjo svotico denarja si je bil prislužil pri naši hiši.

Spomladi l. 1878. je bil potrjen v vojake in v jeseni je moral v vojsko v Bosno. Prišel se je posloviti na naš dom in nam je podal roko. Prosil me je, naj se ga včasih spominjam. Par tihih solz mu je kanilo po lepem obrazu in bistri očesi sta se globoko zagledali v mé. Čudno mi je bilo takrat pri srcu. Nikdar mi ni govoril o ljubezni, a tako težko sem ga pogrešala, da sem jokala za njim v svoji sobici.

Pri vojakih je bil srečen in je večkrat pisal svoji materi, da so predstojniki z njim zadovoljni in da je vsako leto dobil po jedno zvezdo na ovratnik.

V zadnjem pismu je sporočil tudi meni pozdrav, ki sem ga bila srčno vesela. Po končani vojaški službi se je vrnil zopet k nam in zopet stopil v službo.

Tudi mene je lepo pozdravil ter mi krepko stisnil desnico. Čutila sem, da mi je več, kakor drugi ljudje in da bi mi ne bilo ljubo, ko bi šel zopet proč od naše hiše.

In zopet je prišel sitni in nadležni predpust. Snubci so si kar podajali vrata in prosili mene in moje stariše za mojo roko. Dasi nisem bila ravno

grda, jim je vendar še bolj dišala doto, ki so jo pričakovali od mojega očeta. Vrhu tega sem bila edina hči imovitega posestnika in trgovca, po čegar smrti bi utegnila biti dedinja vsega premoženja.

Vrtnikov Tone je bil sin najbogatejšega trgovca v naši občini. Poznat je bil vsled svojih kupčijskih zvez daleč na okrog in marsikatero dekle je poželjivo obračalo oči za njim. In ta lepi in postavni mladenič je zasnubil mene, Slavčevo Tinko. Jaz mu nisem ničesar obljubila. Oče pa so rekli, da tako ugodne prilike ne bo več, naj ga vzamem. Mislila sem na svojega Ivana, dasi mi niti sedaj še z besedico ni odkril ljubezni.

Na večer tistega dne, ko me je Vrtnikov snubil, pa je prihitel k meni Ivan.

»Zakaj se ne omožiš, Tinka, ko imaš tako imovitega snubca?«

»Jaz se ne maram omožiti, saj sem lahko sama in pri stariših mi je dobro, ker nimam nikakih skrbi.«

»Ali bi vzela mene,« vpraša me boječe Ivan, »ko bi bil na Vrtnikovem mestu?«

Mesto odgovora sem bridko zajokala.

»Oj, moja ljuba Tinka, jaz bi te srčno rad vzel, a kaj hočem, ko sem brez premoženja.«

Poljubil me je prvokrat v svojem življenju in dolgo sva se topila oba v srečnih solzicah.

A nenadoma vstopi moj oče k nama v sobo ter naju s trdimi psovkami razpodi.

»Poberi se takoj iz hiše, beraški prihuljenec, ki mi zapeljuješ edino hčer! — Ti pa vzameš Vrtnikovega, da veš, in še ta predpust bo poroka. To je moja volja in bo tudi tvoja sreča!«

»Oče, ljubi oče«, sem prosila, »ne tirajte me v pogubo! Jaz se ne maram možiti!«

Vse moje prošnje in solze niso omečile očeta.

»Berača ne boš jemala, ampak trgovec Vrtnik bo tvoj mož in moj bodoči zet! Tako bo in nič drugače!«

Ivan je pobral svoje reči in še tisti večer odšel. Nikdo ni vedel, kam. Morala sem se udati prošnjam in pretnjam strogega očeta in privoliti v možitev, dasi se mi je od žalosti trgalo srce.

Napravili so ženitvanjsko pismo in delali bahate priprave za svatbo, dasi sem se upirala in jokala neutulajžno.

Vrtnik je bil bogatin le na videz. Pri svoji kupčiji je bil že zelo zagazil v dolgove. Poizvedela sem, da je mnogo denarja zapravil z raznovrstnimi ljubimkami. Moj oče seveda ni hotel verjeti takim govoricam, češ, da so le hudobna sumničenja in zavistna podtikanja.

Vrtnik je prosil svoje upnike, naj ga pusté v miru vsaj toliko časa, da potegne pri Slavcu doto, ki bo znašala lepe tisočake. Baharil je okrog in dajal za pijačo, da so ga ljudje bolj hvalili in mu peli slavo. Osobito pa je bil razsipen tiste dni pred poroko.

Ne malo vinjen je šel v pozni noči trkat k svoji nevesti.

A mesto na moje okno, je potrkal na okno, kjer je spala naša dekla Mina. Malovredna babnica je poznala razuzdanega Vrtnika še od tedaj, ko je služila pri njegovem očetu. Sprejela je pijanca v svojo sobico, kjer je prav trdno zaspal. Ni ga mogla zjutraj prebuditi, da bi ga tiho odpravila na prosto. Ležal je kot trda klada do ranega jutra, ko je gospodar že budil svojo družino. Neizrečeno se je razsrdil, da se je predrznil njegov bodoči zet napraviti mu tako sramoto. Ker so ga videli vsi domači in tudi jaz, bilo je seveda s poroko pri kraju.

Oče mu ni pustil niti besedice izpregovoriti v zagovor, ampak zapodil ga je iz naše hiše.

Bila sem zopet prosta in nihče me ni več silil k možitvi. Nekako lahko mi je bilo pri srcu in Boga sem hvalila, da se je ta moreča môra odvalila od mojega srca.

Oj, Ivan, Ivan, da bi ti vedel, kako zelo te ljubim! Vrnil bi se v moje naročje in oče bi ti odpustil. Sam Bog nebeški vé, da edino ti si moj izvoljenec in nihče drugi.

Toda njega ni, in niti mati njegova ni vedela, ali še živi in kje da biva.

Pretekla so med tem tri dolga leta.

Nekega dne je dobila njegova mati pismo iz Amerike.

Ljuba mati!

Nesrečen sem se bil podal od doma in srce mi še zdaj ni mirno. Sicer pa sem imel srečo v Ameriki, kamor sem se bil odpravil z nekim tržaškim trgovcem. Zaslužil sem lep denar in rad bi se vrnil v domovino, da mi ni ugrabil ljubljene Tinke oholi trgovec Vrtnik. Tako bi mi pa znova krvavela rana, ki sta jo vsekala Tinkin oče in Vrtnik. Uboga Tinka gotovo ni srečna ž njim, ker ga ni ljubila!

Tudi po Vas, draga mati, mi koprne srce, toda srčnih bolečin bi mi tudi Vi ne mogli izlečiti. Ostanem še nadalje v tem kraju, kjer lažje pozabim svoje gorjé.

Pošljem Vam nekaj denarja, da boste bolj zlahka izhajali.

Vas poljublja in gospo Tinko pozdravlja

Vaš

udani sin Ivan.

Mati mi je pokazala Ivanovo pismo, nakar sva mu tudi takoj odgovorili in pojasnili položaj. S tresočo roko sem mu zapisala svoj srčni pozdrav ter pristavila pod pisemce:

»Ivan, jaz te še vedno ljubim in sem prosta, popolnoma prosta.«

Ivan je bil v službi trgovca Frederico Pellegrinija v Pittsburgu. Iz nekega angleškega časnika je izvedel, da živi v ondotni blaznici nek mož, ki so ga pred več leti pripeljali hudo pobitega iz neke pustinje ob

Pacifični železnici. Mož je prišel ob um in ni poznal nikogar.

Toliko se vé o njem, da se piše Bosichek, kakor je bilo vrisano na vogalu njegove srajce.

Bosichek, to je slovensko Božiček, kakor se je pisal njegov ponesrečeni oče.

Obišče ga v hospitalu ter strmeč spozna, da je nesrečnež njegov oče. Sklone se k njemu na njegovo posteljo, solze mu udero siloma iz oči, objemlje in poljublja dragega bolnika in kliče: »Oče, moj srčno ljubljeni oče, jaz sem Vaš sin Ivan; ali me ne poznate?«

Nesrečnik se trese po vsem životu, prijemlje se za glavo ter se globoko zamisli. Čez dalj časa izvije se mu hropeč izdihljaj iz prsi in razumno izpregovori: »Moj sin Ivan!«

Nekoliko se vzdigne na postelji, dviguje roki, kakor da bi hotel objeti svojega sina, a iznenadenje je umobolnika tako prevzelo in presunilo, da se je kot nezavesten zgrudil nazaj na ležišče.

Prisotni zdravnik je opozoril sina, da naj se odstrani in da naj pride drugi dan zopet k bolniku.

Več ur je ubogi mož nepremično in trdno spal. Ko se je prebudil, gledal je okrog sebe ter vprašal strežaja: Kje je moj sin?

Ko je Ivan drugi dan obiskal očeta, bil je mirnejši in je spoznal svojega sina.

Božji milosti in previdnosti zdravnikov se je zahvaliti, da je nesrečni mož zopet dobil zdravje. Dasi počasi, a vidno in uspešno so se jačile njegove duševne in telesne moči.

Čez par mesecev je popolnoma ozdravljen zapustil blaznico in se vrnil s svojim srečnim sinom v domovino. —

* * *

Bilo je l. 1891. na sveti večer.

Pri nas smo sedeli za mizo ter prepevali božičnice pri jaslicah. Prišlo je mnogo sosedov k nam v vas, ki so občudovali naše velike in lepe jaslice.

Z večernim vlakom dospelo je nekaj sorodnikov; v drugo sobo sta vstopila dva bradata popotnika, ki sta imela težka kovčega s seboj. Bila sta čvrsta korenjaka; jeden še mlad, a drugi v dobri možki starosti. Govorila sta med seboj angleško.

Prinesla sem jima nekaj večerje in ju vprašala, kam potujeta.

Starejši mi je dejal z nekakim tujim naglasom, da bi rad, ko bi mu kdo poklical Božičkovo Lizo, ki ima nekje v bližini svoje stanovanje. Mlajši pa me je molčé opazoval.

Kmalu na to prišla je vdova Liza v veliko sobo in tiho sem ji povedala, da želi nekdo ž njo govoriti.

Ko vstopi v izbo, oklene se je takoj mlajši in jo nagovori s sladkim imenom: »Mati, srčno bodite pozdravljeni!«

Solze veselja in presenečenja so tekle obema iz očíj.

»Ta človek pa, draga mati, je moj oče, Vaš mož Valentin. Srečna usoda ga je rešila takrat smrti, a po dolgi bolezni mu je Bog zopet dal duševno in telesno zdravje.«

Nekoliko v strahu, a vendar srčno in pogumno je objela žena svojega že toliko let pogrešanega soproga.

Ivan pa je zagrabil mene in tako toplega poljuba ni še občutilo slovensko dekle na svojih ljubečih ustnah, kakor jaz tisti sveti večer.

Pristopila sta tudi moja roditelja, pozdravila prav veselo in odkritosrčno Ivana in njegovega očeta ter iskreno čestitala Božičkovi Lizi, da je ob tem svetem času našla zopet svojega moža in sina.

Tako radostnih božičnih praznikov še nismo imeli v naši hiši, kakor ob tej svečani priliki.

Predpustom pa je popeljal bogati Ivan mene, Slavčevo Tinko pred oltar.

Preteklo je že mnogo let od takrat. Najina ljubezen se še ni prav nič skalila in najini otroci veselo prižigajo svečice pri jaslicah nocoj na božični večer in pevajo z nama vred: »Slava Bogu na višavah!«

Tinka.

Fránica.

(Romanca po narodnem motivu.)

»Oj, dobro jutro, mamica!
Pa kje je vaša Fránica?«

»Oj, bolna Fránica leži,
pri njenem srcu zdravja ni.

Ko si slovo za vojsko vzel,
s teboj je šel njen čas vesel;
nemirna in pa žalostná
od tega dne je le bilá.

In pisemca je čakala
in skrivaj tiho plakala.
Pa pisemca ji bilo ni —
in bolna Fránica leži,

leži že bolna sedem dni,
pri njenem srcu zdravja ni...«

»Oj, mamica, brž v sobico,
da vidim jo ubožico;
če ona res umrla bo,
gotovo pojdem jaz za njo...«

In šla sta v tiho sobico,
je videl bolno Fránico.
Naproti mu skočila je,
ga srčno poljubila je,
na prsi skrila mu obraz —
in bila zdrava je tačas...

Jos. Rusin.

Raznoterosti.

Gospodinjska šola. Pred šestimi leti so ustanovili ljubljanski Slovenci društvo, katerega namen je skrbeti za to, da se izuče naša dekleta vseh slojev brezplačno v gospodinjskih poslih, zlasti v kuhanju, likanju, šivanju in dr. To društvo, ki ima svoje prostore s kuhinjo na Rimski cesti št. 9, deluje še danes uspešno ter ima vse leto po dva meseca trajajoče tečaje z brezplačnim večernim poukom v kuhanju in šivanju. Za 24 vinarjev si skuhamo dekleta pod spretnim vodstvom gospodične Ravnikarjeve izborna večerjo; potem pa pospravljajo, likajo, šivajo i. t. d. »Gospodinjska šola« deluje sicer skromno in tiho, toda po njeni zaslugi se je izučilo že marsikatero slovensko dekle v dobro, praktično gospodinjo, ki zna tudi z majhnimi sredstvi gospodinjiti in priljubiti možu in otrokom dom, kar je gotovo velike vrednosti.

»Splošno slovensko žensko društvo.« V svesti si, da je prvi pogoj narodovega napredka zavedno, izobraženo ter v modernem duhu prosvetljeno ženstvo, so ustanovile pred leti nekatere ljubljanske Slovenke »Splošno slovensko žensko društvo«, ki si je stavilo nalogo, dvigniti izobrazbo svojih članic s pomočjo prelepe, bogate knjižnice, z brezplačnimi javnimi in v društvenih prostorih se vršečimi predavanji ter s pomočjo raznih učnih tečajev. Doslej je priredilo društvo že 17 javnih brezplačnih predavanj znanstvenikov in pisateljev; v društvu samem pa je bilo 12 predavanj, bavečih se z napredkom svetovnega ženstva in s kulturnimi pridobitvami sploh. Društvena knjižnica šteje nad 1000 knjig in zvezkov ter jo društvo od leta do leta bolj izpopolnjuje. Društvo uživa najširše simpatije, ker se zares resno trudi, da izvršuje naloženo si nalogo. Članarina znaša za vse leto 2 K (vpisnina 40 h), za kateri znesek je članicam in članom na razpolago bogata knjižnica in jim je dovoljen pristop k društvenim predavanjem. Članice sprejema gospodična A. Kadivec, trgovka, Prešernove ulice 26.

Skupno gospodinjstvo. V Kodanju (Kopenhagen) je sezidal šolski ravnatelj O. Fick veliko poslopje, v katerem so stanovanja za 25 rodbin. Gospodinjam teh rodbin ni treba kuhati, niti prati, likati, stanovanj čistiti, delati jim ni treba ničesar, kar spada v polje postrežbe. Vsa ta dela oskrbi skupno službeno osebje, ki je pod nadzorstvom dotičnega ravnatelja. V tej hiši najdeš centralno kurjavo, električno razsvetljavo, telefon in druge moderne naprave. Vsaka rodbina s poprečno tremi otroci plača za to oskrbo približno 3—4000 K, pa tudi več ali manj, če hoče boljše, oziroma slabšo postrežbo. Tudi v Ameriki in na Angleškem je že mnogo takih hiš s centralnim gospodinjstvom, a so bolj slične hotelom, dočim je baje življenje v tej najnovejši kodanjski hiši komodno kakor sicer, samo da se ni treba brigati »gospodinjam« za gospodinjstvo in

posle, temveč se lahko popolnoma posveté odgoji otrok ali pa tem lažje izvršujejo kak poklic. Vsem onim ženskam, ki pomagajo možu služiti kruh, so take naprave pač dobrodošle.

Dolžina normalno vzraslega otroka znaša v 1. letu do 68 cm, med 1. in 2. letom 70—78, med 2. in 3. letom 82—87, med 3. in 4. letom 94—97, med 4. in 5. letom 100—102, med 5. in 6. letom 105—109 in med 6. in 7. letom 110—116 cm.

Madeže iz mramorja spraviš, ako odrgneš ploščo s solno kislino; potem jo umij s toplo vodo in jo dobro obriši.

Uporaba kuhinjske soli. V hiši se uporablja kuhinjska sol na najraznovrstnejši način. Vodne madeže spraviš iz temnih mebljev, ako stopiš nekoliko soli v finem olju in odrgneš s to tekočino dotične madeže. — Ako pa stopiš sol v špiritu ali salmijakovcu, kar je še boljše, očistiš lahko obleko, zlasti volneno, raznih madežev. — Tudi lise iz poliranega pohištva izginejo navadno, ako jih drgneš z oljem, ki je v njem namočena, sol. — Sol v limonovem soku pa odstrani iz perila rjo; namaži to zmes na rjaste madeže in deni perilo na solnce; ponovi to večkrat. — Če hočeš imeti preproge po tleh čedne in svetle, jih potresi večkrat z vlažno soljo, ki jo potem pometi z njih z mehko metlo ali z omelom. — Ako hočeš, da ti bo petrolejka bolje svetila, deni malo soli v petrolej. — Črno blago opereš najboljše in najlepše v slani vodi. — Vsaka barva blaga ali sukanca ostane stanovitna, ako ga pomočiš v slano gorko vodo. — Da ostane namizno olje sveže in dobro, mu prideni malo soli. — Če pomočiš pozimi perilo v nekoliko slano vodo in ga potem oviješ, ga obesiš lahko na hud mraz, ne zmrzne ti. — V slani vodi otajaš najlažje zmrznjena jajca in zelenjavo. — Ledene rože zginejo takoj s šip, ako jih umiješ s slano vodo.

Jabolčni sir. Obriši zelo zrelo jabolko ter kuhaj cela z vodo, ki pa je ne sme biti preveč, v novem loncu. Ko so mehka, vzemi vsako posebej iz lonca in ga pretlači skozi sitce. Stehtaj ta piré, prideni mu prav toliko teže sladkorja, vodo, ki so se kuhala v njej jabolka in nekoliko limonovega soka ter ga kuhaj tako dolgo, da se loči od žlice; pri kuhanju ga vedno mešaj. Jabolčni sir deni še vročega v globoke krožnike, ki jih pomoči prej v vročo vodo. Postavi jih kam na gorko in ko se čez nekaj dni površina sira posuši, jo posipaj s sladkorjem, odloči ob strani sir s srebrnim nožem, zvrni ga na pločo, pokrito z belim papirjem in posuši na gorkem sir popolnoma. Potem ga spravi v škatlje med čist papir.

Kreosot proti jetiki. V »Wiener klinisch-therapeutische Wochenschrift« priporoča dr. W. Croner kot izborno sredstvo proti tuberkulozi — seveda, če se že ni preveč razširila — kreosot, ki ga je priporočal že pred 75. leti dr. Reichenbach in kateremu so se pridružili v novejšem času različni preparati kreosota,

kakor so kreosotal, geosot, thiocal, doutal, guojacol, pneumim i. dr. Vsa ta sredstva sicer ne morejo ozdraviti tuberkuloze, zlasti če je že v drugem ali tretjem štadiju, pač pa jo omeje, celijo bolna pljuča ter baje tudi množé tek. Ljubljanski zdravniki istotako priporočajo kreosot za omejitev jetike ter tudi proti hudim katarjem.

Mama, še . . .!

(K sliki na 1. strani.)

»Še lačna, mama! Prosim še! Prosim še!«

Z ljubeznijo gleda mama svoja dva srčka; vesela je, da jima ugaja pijača, vesela je njiju okroglih rudečih lic. Zakaj bi jima ne dala še enega lončka!

Skuhala je sladne kave, katero priporočajo imenitni zdravniki kot tečno in zdravo pijačo ter svetujejo uporabljati jo namesto bobove kave.

Vsak, ki se je te enkrat navadil, je ne more več pustiti. Sladna kava ni le za otroke, ampak tudi za odrasle, posebno pa za okrevajoče. Mešati jo je seveda treba z mlekom, katerega redilnost se s tem ne le poviša, ampak postane tudi mleko lažje prebavno.

Stari in trdovratni kavopivci se seveda ne morejo vselej privaditi sladni kavi, češ, da je prelahka, vendar pa bi se radi po možnosti izognili razburljivemu vplivu bobove kave.

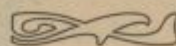
Tem svetuje »Slovenska Gospodinja«, naj rabijo kavin pridatek ali cikorijsko. Ta ne vpliva neugodno na naše živce, pač pa zmanjšuje vpliv bobove kave ter ima več redilnih snovij kot ta. Že naši pradedje so rabili cikorijsko korenino kot izvirno sredstvo proti slabemu želodcu, posebno pri pomanjkljivem prebavljanju. Da ima cikorijska tudi danes še ta dober vpliv, lahko poizkusi vsak, kateremu je za resnico.

Z rabo cikorijske ste pa vpliv bobove kave le zmanjšali, nikakor ne odstranili. To je mogoče, ako rabite zboljšano zdravilno kavino primes, katero priporoča gosp. dr. Kramer kot najboljše.

Ta zmes, ki je najbolj posrečena izmed vseh svoje vrste, ima vse lastnosti sladne kave kakor tudi cikorijske in se lahko rabi brez bobove kave, pa bode ugajala kljub temu vsakemu kavopivcu. Posebno je priporočati Kramerjevo zdravilno primes po obedu namesto bobove kave.

Poizkusite in poizkušnja Vas bo najboljše prepričala o resničnosti te trditve.

Da pa dobite v resnici dobro in pristno blago, zahtevajte izrecno le Zvezdno ali pa Cirilovo cikorijsko in sladno kavo ter Kramerjevo zdravilno kavino primes. To so domači in pristni izdelki, kar priča najboljše preizkušnja kemičnega preizkuševališča v Ljubljani. Le pri nakupu tega blaga lahko reče vsaka gospodinja, da je kupila v resnici kaj dobrega.

Kolonijalno-politična šaljiva uganka.

Kako je mogoče na pristnem zamorcu s črnim predmetom narediti belo liso?

(Rešitev na drugi strani.)

Mama: »No, Nadica, ali si povedala ljubemu Bogu, kako si se nespodobno vedla?«

Otrok: »Ne, mama, — bilo me je tako sram — in — in mislila sem si tudi, da je najboljše, — če ostane to med nama.«

Premikalnica.

AVSTRIJA, SLOVENEK, SAMOTAR, SPOMENIK, GLORIJA, DOMOVINA, SLOVENKA, ALEKSANDRIJA, NORMALKA, JESENICE, POKRAJINA, LAMBERGAR, AKADEMIJA, PEGAM, KOSESKI, SKLEP!

Te besede postavite v istem redu, kakor so zapisane, drugo pod drugo in jih toliko časa premikajte na desno ali na levo, da dobite v dveh navpičnih vrstah, ako ji čitate od zgoraj dol, začetek znane slovenske dekliške pesmi.

Vzemi redkev in jo vtakni zamorcu v usta, odgrizni polovico redkve in — uganka je rešena.

Poezija in proza.

Mož (na planinah): Ah, Anka, tukaj je tako krasno, da se kar ne morem do sitega nagledati.

Žena: E, saj tudi ni treba; doma imamo svinjsko pečenko s kislim zeljem.

Pesnik (uredniku): »Dovolite, da povprašam po svojih poezijah, gospod urednik?«

Urednik: »Vaše pesmi so zelo lepe, dragi moj, toda tako nežne, da ne zdrže nobenega tiska.«

Nekje so našli v velikem predoru svetlo bliščečo ploščo, v katero so bile precej razločno vdolbene sledeče črke:

St RE LAUD - RI iz VIŠ
 INe i — z DAJ A
 I' CADO - MO Vi
 Ne !

Bajé se pogaja sedaj za nakup tega brezdvomno imenitnega spomenika neki sloviti Neslovenec, ki pa ga je rodila slovenska mati. Vzidati bo dal to ploščo nad vhodom svoje palače. Kaj pa vendar pomenijo te črke?

Magičen križ.

	A	A	A						
	A	A	A						
	D	D	D						
E	E	I	I	I	I	J	J	K	
K	K	K	L	M	M	O	O	O	
O	O	O	P	P	R	R	R	R	
	R	S	S						
	S	S	T						
	T	V	V						

V gornjih štirikotih postavljene črke razvrstite tako, da dobite v treh navpičnih in v treh vodoravnih vrstah imena, ki značijo

1. važno in koristno slovensko društvo,
2. varnostno napravo,
3. južni del slovenskega ozemlja.

Številnica.

V prazne štirikote naj se števila: 5, 5, 10, 10, 15, 15, 20, 20, 25, 25, 25, 30, 35, 35, 40, 45 tako postavijo, da bo znašal seštevek vsake navpične, vsake vodoravne in vsake izmed obeh diagonalnih vrst 125.

	15	25	
30			30
		35	
15			30
	35	50	

Gospodje trgovci na deželi dobe za svoje odjemalce poljubno število »Slovenske Gospodinje« brezplačno na razpolago. Obrnejo naj se na »Prvo jugoslovansko tovarno kavinih surogatov v Ljubljani.«